

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อสำรวจสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่มีอยู่ในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านในภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งวิธีการดำเนินงานออกเป็น 2 ตอน คือ

1. การวิจัยตอนที่ 1 เป็นการสำรวจ และรวบรวมรายชื่อสื่อที่บ้านในภาคเหนือตอนบน
2. การวิจัยตอนที่ 2 เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน

1. การวิจัยตอนที่ 1.

ในการวิจัยตอนที่ 1 เป็นการสำรวจรวบรวมรายชื่อสื่อพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนที่ 1

ในการวิจัยตอนที่ 1 เป็นการสำรวจรวบรวมรายชื่อสื่อพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมทั้ง 8 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน คือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และบุคลากรในท้องถิ่น ได้แก่ พระ ศิลปิน, ช่างงานฝีมือต่างๆ, ผู้สูงอายุ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อพื้นบ้าน รายชื่อสื่อพื้นบ้าน สภาพและคุณลักษณะ แหล่งที่มาของสื่อพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัยตอนที่ 1

เป็นการสำรวจและรวบรวมรายชื่อสื่อพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน มีขั้นตอนการสำรวจดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อพื้นบ้าน หลักสูตรประถมศึกษา และศึกษาแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการนำสื่อพื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน
2. สำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน ในด้านรายชื่อสื่อพื้นบ้าน สภาพ และ คุณลักษณะ แหล่งที่มาของสื่อพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน โดยการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรท้องถิ่นเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้านด้วยตนเอง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดทั้ง 8 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน, พระ, ศิลปิน, ช่างงานฝีมือต่างๆ, ผู้สูงอายุ และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อพื้นบ้าน
3. ปฐกษณาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบรายชื่อสื่อพื้นบ้านที่ผู้วิจัยรวบรวมมาว่าสื่อพื้นบ้านนั้น ๆ เป็นของภาคเหนือตอนบนจริงหรือไม่ และตัดรายชื่อสื่อพื้นบ้านที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเห็นว่าไม่ใช่สื่อพื้นบ้านของภาคเหนือตอนบนออก

แล้วเพิ่มเติมรายชื่อสื่อพื้นบ้านตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้แนะนำเพิ่มเติม

4. ผู้วิจัยจัดสื่อพื้นบ้านที่ได้มาจากข้อ 3. จำแนกออกเป็น 5 ประเภทตามหลัก การแบ่งสื่อของ ELY คือ วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ กิจกรรม สถานที่ หรือสิ่งแวดล้อม และบุคคล แล้วจัดทำเป็นระเบียบขึ้น ประกอบด้วย รายชื่อสื่อพื้นบ้านและคุณลักษณะ

5. นำรายชื่อสื่อพื้นบ้านที่ได้มาจากข้อ 4. ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ตรวจสอบความถูกต้อง ยืนยันว่าเป็นสื่อพื้นบ้านของภาคเหนือตอนบนจริง และนำระเบียบรายชื่อ ชุดเดียวกันนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา เลือกสื่อพื้นบ้านที่สามารถใช้เป็นสื่อ การเรียนการสอนได้

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยตอนที่ 1

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในตอนที่ 1. ซึ่งเป็นการสำรวจรวบรวมรายชื่อสื่อ การเรียนการสอนพื้นบ้านนั้น ข้อมูลเก็บรวบรวมจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด, เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ และ บุคคลากรในท้องถิ่น ได้แก่ พระ ศิลปิน, ช่างงานฝีมือต่างๆ, ผู้สูงอายุ และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อพื้นบ้าน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยตอนที่ 1

ข้อมูลที่ได้เป็นการศึกษาจากเอกสาร, การสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมรายชื่อข้อมูล มีการเก็บเป็นระเบียบ

2. การวิจัยตอนที่ 2

เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูโรงเรียน ประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตอนที่ 2

ในการวิจัยตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน ซึ่งมีลำดับการสุ่มดังนี้คือ

1. สุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง เขตอำเภอรอบนอก และเขตพื้นที่ห่างไกล ในแต่ละจังหวัด เขตละ 3 โรงเรียน รวมจังหวัดละ 9 โรงเรียน
2. สุ่มครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่ได้จากข้อ 2.1 โรงเรียนละ 5 คน รวมจังหวัดละ 45 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนที่ 2

ในการวิจัยตอนที่ 2 เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน ที่จำแนกตามประเภทของสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตอนนี้คือ

1. แบบสอบถาม ที่ถามถึงการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่จำแนกตามประเภทเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ, แบบลำดับขั้นการจัดค่า และ แบบปลายเปิด คำถามในแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ
 - 1.1. คำถามเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด ซึ่งจะถามถึง เพศ โรงเรียนและที่ตั้ง ประสบการณ์ในการสอน กลุ่มวิชาที่สอน ชั้นที่สอน การเข้ารับการอบรมด้านวัฒนธรรม และด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 1.2. คำถามเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านซึ่งจะถามว่าตามรายชื่อสื่อที่บ้านที่แยกตามประเภทแล้วนั้น ครูเคยใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนหรือไม่ โดยจะถามถึงรายละเอียดว่า ถ้าเคยใช้ มีความถี่ในการใช้อย่างไร ใช้เดือนละครั้ง เทอมละครั้ง หรือว่า ใช้ปีละครั้งหรือนานกว่าหนึ่งปีใช้ครั้ง ถ้าหากไม่เคยใช้นั้นเห็นว่าควร

ใช้สื่อพื้นบ้านนั้นเป็นสื่อการเรียนการสอนได้หรือไม่ หรือว่าผู้ตอบแบบสอบถามไม่รู้จักสื่อพื้นบ้านนั้นเลย ซึ่งคำถามนี้จะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนการถามถึงสื่อพื้นบ้านที่ใช้และต้องการใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด ใช้สอนวิชาใด ใช้ในขั้นตอนการสอนใด ใช้สอนเกี่ยวกับเรื่องอะไร จะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

ในด้านเหตุผลในการใช้ เหตุผลที่ไม่ใช้ ปัญหาในการใช้นั้นจะเป็นคำถามแบบลำดับชั้นการจัดค่าซึ่งจะมี 6 ลำดับชั้น, และด้านแหล่งที่มาของสื่อเป็นคำถามแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์ การใช้สื่อการเรียนการสอนของครู จะมีหัวข้อในการสัมภาษณ์ครูใช้สื่อการเรียนการสอนหรือไม่ สื่อการเรียนการสอนอะไรที่ครูใช้ ครูนำสื่อพื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนหรือไม่ ครูมีวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างไร

2.3 วิธีดำเนินการวิจัยในการวิจัยตอนที่ 2

ในการวิจัยตอนนี้ เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน ที่ตั้งอยู่ในสภาพพื้นที่ต่างกัน ได้แก่ ในเขตอำเภอเมือง เขตอำเภอรอบนอก และเขตพื้นที่ห่างไกล โดยใช้ แบบสอบถามและการสังเกตการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูในชั้นเรียน มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้ คือ

1. สร้างแบบสอบถามโดยอิงข้อสื่อพื้นบ้านที่ได้จากขั้นที่ 1 โดยถามถึงสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน และสร้างแบบสังเกตการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โดยจะสังเกตว่า ครูใช้สื่อการเรียนการสอนหรือไม่ สื่อการเรียนการสอนอะไรที่ครูใช้ ครูนำสื่อพื้นบ้านมาใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนหรือไม่ ครูมีวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างไร
2. นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตจังหวัดแพร่ จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำมา แก้ไขปรับปรุง ตามคำแนะนำ ความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. จัดทำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยออกไปแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมด้วยตนเอง และอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากบุคลากร ที่ทำงานด้านการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ช่วยในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้ โดยที่ผู้วิจัยได้ส่งให้ผู้ช่วยวิจัยทางไปรษณีย์ และผู้ช่วยวิจัยส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ด้วย

2.3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยตอนที่ 2.

การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน มีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยไปส่งให้กลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยออกไปแจกและเก็บรวบรวมด้วยตนเอง และอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากบุคลากรที่ทำงานด้านการศึกษาในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ช่วยวิจัย ในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้ โดยที่ผู้วิจัยได้ส่งให้ผู้ช่วยวิจัยทางไปรษณีย์ และผู้ช่วยวิจัยส่งกลับคืนทางไปรษณีย์มีการติดตามแบบสอบถามกลับคืนได้ทำเป็น 4 ระยะ แต่ละระยะห่างกันเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดครบ 360 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

สำหรับแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบนจำนวน 15 คน

2.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยตอนที่ 2.

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่

และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

1.2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ความถี่ในการใช้ สื่อที่บ้านที่ใช้และต้องการใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด ใช้สอนวิชาใด ใช้ในขั้นตอนการสอนใด ใช้สอนเกี่ยวกับเรื่องอะไร วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนเหตุผลที่ใช้ เหตุผลที่ไม่ใช้ ปัญหาในการใช้ขั้นตอนในการใช้ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ซึ่งการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของเหตุผลที่ใช้ เหตุผลที่ไม่ใช้ และปัญหาในการใช้ มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยของเหตุผลที่ใช้ เหตุผลที่ไม่ใช้ และปัญหาในการใช้

การจัดค่า	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย
4.50 - 5.00	มากที่สุด	5
3.50 - 4.49	มาก	4
2.50 - 3.49	ปานกลาง	3
1.50 - 2.49	น้อย	2
0.50 - 1.49	น้อยที่สุด	1
0.00 - 0.49	ไม่ใช้	0

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ